

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

Het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen waaraan goed beleid of goede regelgeving dient te voldoen.

1. Wat is de aanleiding?

Sinds de invoering van de kostendelersnorm in de huidige vorm in 2015 zijn er signalen dat bijstandsgerechtigden problemen ervaren. De kostendelersnorm houdt op dit moment in dat als een uitkeringsgerechtigde één of meer huisgenoten vanaf 21 jaar heeft (enkele uitzonderingen daargelaten), zijn uitkering naar beneden wordt bijgesteld. Er kunnen dan immers kosten worden gedeeld.

Gemeenten ervaren weinig ruimte om maatwerk te bieden bij toepassen van de kostendelersnorm. Na onderzoek in opdracht van het Ministerie van SZW en een verkenning naar een andere vormgeving van de kostendelersnorm door het Ministerie van SZW, heeft de regering in het coalitieakkoord afgesproken dat de kostendelersnorm wordt gewijzigd. In plaats van inwonende jongvolwassenen tot 21 jaar zullen inwonende jongvolwassenen tot 27 jaar niet langer meetellen als kostendeler voor de uitkering van huisgenoten. De wijziging gaat in per 1 januari 2023.

Daarom doet de regering een wijzigingsvoorstel via Nota van Wijziging bij het wetsvoorstel Breed offensief.

Deze wijziging geldt voor de Participatiewet (bijstand tot de AOW-leeftijd en de aanvullende inkomensvoorziening ouderen [AIO]), de Algemene nabestaanden wet (Anw), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) en de Toeslagenwet (Tw).

2. Wie zijn betrokken?

Uitvoeringsorganisaties zoals gemeenten, SVB, VNG en UWV.

3. Wat is het probleem?

Na signalen van gemeenten over knelpunten bij de uitvoering van de kostendelersnorm bleek uit onderzoek van Significant APE in 2020 onder meer dat sinds 2015 een grotere uitstroom plaatsvond van jongvolwassenen uit bijstandshuishoudens in het jaar waarin ze 21 jaar worden. Ook bleek dat sinds 2015 in bijstandshuishoudens waar iemand 21 jaar wordt, meer uitschrijvingen uit de Basisregistratiepersonen plaatsvonden met 'bestemming onbekend' in vergelijking met huishoudens zonder bijstandsgerechtigden. Dit gold voor bijstandshuishoudens met jongvolwassenen in de leeftijdscategorie 21 t/m 23 jaar. Verder bleek uit het onderzoek dat gemeenten terughoudend zijn met het toepassen van maatwerk vanwege de precedentwerking die daarmee gepaard kan gaan of vanwege de angst voor misbruik. Bovendien bleek tussen gemeenten onderling en tussen medewerkers van een gemeente grote verschillen te bestaan óf, en in hoeverre zij maatwerk toepassen en of dit is vastgelegd in beleid en werkprocessen.

4. Wat is het doel?

Door de leeftijd te verhogen van 21 jaar naar 27 jaar waarop de kostendelersnorm van toepassing wordt, beoogt de regering inkomenszekerheid bij bijstandsgezinnen te vergroten. Daardoor zullen ouders noch inwonende jongvolwassenen de afweging moeten maken of de

inwonende jongvolwassene voortijdig het ouderlijk huis moet verlaten zodra deze 21 jaar wordt.

Door de kostendelersnorm zo te wijzigen dat de jongvolwassene tot 27 jaar niet langer meetelt als kostendelende medebewoner voor hun huisgenoten, is het inwonen van jongvolwassenen vanaf 21 jaar tot 27 jaar niet langer van invloed op de hoogte van de uitkering van deze huisgenoten (ouders).

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

De kostendelersnorm is door de regering in 2015 ingevoerd met de invoering van de Participatiewet. Alleen door wetgeving is de werking van de kostendelersnorm te wijzigen in de Participatiewet (bijstand tot de AOW-leeftijd en de aanvullende inkomensvoorziening ouderen [AIO]), de Algemene nabestaanden wet (Anw), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) en de Toeslagenwet (Tw).

Dit is een taak van de regering (wetgever) en Tweede Kamer als medewetgever.

6. Wat is het beste instrument?

Aangezien de werking en toepassing van de kostendelersnorm in wetgeving is vastgelegd, geldt voor wijziging van de werking van de kostendelersnorm dat wetswijziging hiervoor het beste instrument is.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

Door deze wetswijziging neemt de bestaanszekerheid van bijstandshuishoudens toe en neemt de inkomensonzekerheid van bijstandsgerechtigden met inwonende jongeren tot 27 jaar toe. Dit levert niet alleen een bijdrage aan het tegengaan van dak- en thuisloosheid onder jongeren, maar levert daarmee ook een bijdrage aan het verminderen van de vraag naar woonruimte.